Interview met DDR-spionagechef Markus Wolf

Leven na de Muur

Achtergrond - 9 november 2009 - Auteur: Annemieke Hendriks

Markus Wolf was van 1952 tot 1986 de spionagechef van de Duitse Democratische Republiek. Toen ging hij boeken schrijven, waarin hij zich van zijn liberale kant liet zien. In 2003 sprak Annemieke Hendriks met Wolf, die in 2006 overleed.

U schetst uzelf in uw boeken als een man die overal graag kwam: op de premières van films van uw broer, in restaurants, op plekken waar uw vader werd herdacht. Hoe kon u nu de ‘man zonder gezicht’ blijven?

Markus Wolf: “Dat is ook volkomen onzin. De Amerikaanse uitgever, die de wereldrechten van mijn werk heeft, wilde de legende in stand houden die *Der Spiegel* in 1979 had gecreëerd met die zogenaamd unieke foto van mij op de cover. Het is een wonder dat er niet eerder een foto van me in het Westen was gepubliceerd."

"Er waren in de DDR meer dan dertig scholen die mijn vaders naam droegen. Minstens eenmaal per jaar kwam ik er om de *Jugendweihe* mee te vieren. Dan speechte ik in vol ornaat, terwijl ik normaal in burgerkleding liep. Want die kinderen wilden natuurlijk een generaal zien. Bij zo’n *Jugendweihe* was de hele familie van die kinderen aanwezig, ook de verwanten uit het Westen. En maar fotograferen.” Wolf moet op honderden dressoirs in de BRD hebben gestaan.

In een recent interview in Neues Deutschland beweert u dat u met de spionageactiviteiten in de kringen van Willy Brandt en zijn rechterhand Egon Bahr een bijdrage heeft geleverd aan de verbetering van de Duits-Duitse betrekkingen. Hoe ziet u dat precies?

“Brandt werd lange tijd door Ulbricht als een gevaarlijke tegenstander beschouwd en ook door Honecker werd hij nog zeer gewantrouwd. Toen Brandt bondskanselier was geworden en het verdrag met Moskou in 1970 ondertekend zou gaan worden, nam ons Politbureau dat niet zo serieus. Sterker, Brandts ‘verandering door toenadering’ gold als poging de DDR te kunnen sturen. En dat was ook wel een beetje waar."

"In de Sovjet-Unie was het wantrouwen tegen Brandts *Ostpolitik* aanvankelijk ook groot geweest. Maar Moskou had zogeheten *black channels*, die van toenmalig KGB-leider Andropov, via een generaal en Russische journalisten, naar Brandts rechterhand Bahr liepen. Een directe conspiratieve verbinding, zogezegd. En door dat kanaal was er in Moskou al een andere, positievere kijk op Brandts ontspanningspolitiek ontstaan. Maar dat liet Brezjnjev de partijleiding van de DDR niet weten. Uit Moskou kwamen de meest tegenstrijdige officiële signalen."

"Zelf was ik informeel wat beter op de hoogte, door mijn eigen contacten met Moskou, waar ik mijn jeugd had doorgebracht en in 1949 de DDR-ambassade uit de grond had gestampt. Welnu, dankzij onze spion Günter Guillaume en andere bronnen in de nabijheid van Brandt en Bahr verkregen we objectieve informatie over de *Ostpolitik*, die kon bevestigen wat Andropovs kanalen hadden gevonden."

"Ik zei tegen onze onderhandelaar met Bonn: 'Doe wat Honecker je heeft verteld, maar je zult zien dat het er de komende weken heel anders uitziet. BRD-onderhandelaar Bahr zal dat en dat gaan zeggen en dan kun je zus en zo antwoorden…' Zo ging de partijleiding van de DDR realistischer denken, en dat versoepelde de Duits-Duitse onderhandelingen."

Maar Bahr moet toch gemerkt hebben dat de andere kant al wist wat hij in ging brengen?

Wolf schiet in de lach. "Nee, dat wist hij niet. Het was ons min of meer bij toeval gelukt een microfoon in te bouwen in Bahrs woning, waar hij ontmoetingen had met een Russische onderhandelaar van Andropov. Dat was iets bijzonders. Als hij iets vermoedde, dan wist hij nog niet waar het lek zat: bij zijn eigen kanaal naar Moskou of ergens anders."

Markus Wolf is op 9 november(!) 2006 overleden

Lees ook op Duitslandweb:
Het hele gesprek met Markus Wolf

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: https://duitslandinstituut.nl/artikel/3310/interview-met-ddr-spionagechef-markus-wolf